

МЕТОДИЧНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ТА ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ СВИНЕЙ ЧЕРВОНОЇ БІЛОПОЯСОЇ ПОРОДИ

Рибалко В.П., доктор сільськогосподарських наук

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН України

36013, м. Полтава, вул. Шведська Могила 1,

pigbreeding@ukr.net

Обґрунтована необхідність і поетапне створення червоної білопоясої породи м'ясних свиней на базі 7 вітчизняних та зарубіжних порід. Селекційний процес здійснювався на протязі 1976-2006 років з використанням сучасних методів схрещування та гібридизації свиней. Спочатку були створені і апробовані спеціалізована лінія та спеціалізований тип червоно-поясних свиней, а в завершальний етап – порода.

За розвитком і продуктивністю тварини створеного генотипу відповідають цільовому стандарту та вимогам бонітувальної шкали класу еліта для тварин порід свиней 2 групи. Посадання кнурів червоної білопоясої породи при схрещуванні з чистопородними і помісними свиноматками районованих порід сприяє підвищенню окремих ознак розвитку і продуктивності тварин від 3 до 15 відсотків.

Ключові слова: спеціалізована лінія, спеціалізований тип, генотип, схрещування, гібридизація, генеалогічна структура, стандарт, масть, м'ясність туши.

Як всім добре відомо, свиня на протязі тисячоліть-була постійним супутником людини: спочатку, як промисловий дикий звір, вона вважалась об'єктом полювання, а потім, в результаті праці багатьох поколінь людей, домашні свині перетворились із нічних тварин у днівних, більш плодючих, скоростиглих і зі значно кращою оплатою корму. В залежності від регіональних умов та комплексу господарсько-корисних ознак, свині розподілились на окремі породи, яких розводять з певною споживчою метою.

Всі породи свиней, а їх у світі нараховується більше 400, походять від одного зоологічного роду і двох видів кабанів-європейського та азіатського. Напряму продуктивності свиней визначається соціальним замовленням у період створення порід, а також місцем їх використання в регіональних системах розведення. Так породи, які були виведені на території нашої країни, в 40-60 роки минулого століття, характеризувались добре вираженим сальним напрямком продуктивності. Послідуючими десятиріччями у зв'язку з підвищенням попиту на м'ясну свинку, удосконалення раніше створених порід здійснювалось у напрямку покращення м'ясності, скорочення строку відгодівлі та зниження витрат корму на одиницю приросту без погіршення якостей свинини.

У зв'язку з відсутністю вітчизняних м'ясних генотипів свиней особлива роль у схрещуванні та гібридизації в перші часи відводилась завезенням з-за кордону породам ландрас, п'єтрен, дюррок, уельс та гемпшир. Однак, імпортні породи, поперше, були не в змозі задовольнити великі потреби нашого свинарства у високо-класному поголів'ї кнурів м'ясного напрямку продуктивності і, по-друге ефективність заводу племінного поголів'я була не високою через повільну адаптацію його

до різних природно кліматичних і господарських особливостей нашої на той час дуже великої держави.

Тому виникла доцільність виведення нових вітчизняних генотипів свиней, які б задовольнили попит масового свинарства у м'ясному поголів'ї та послабили натиск імпорту на вітчизняний ринок племінних свиней.

Враховуючи вище викладене у Полтавському науково-дослідному Інституті свинарства (зараз Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН України), у восьмидесятих роках минулого століття було розпочато роботу з поетапного створення нової породи свиней, яких можна було б використовувати при розведенні «в собі», а також, як батьківську форму, в поєднанні з існуючими породами, спеціалізованими лініями та типами. Саме про історію створення однієї з вітчизняних м'ясних порід – червоної білопоясої, і йде повідомлення у даному виданні.

Головними вимогами цільового стандарту нової популяції свиней були висока енергія росту і оплата корму приростами, міцна конституція, м'ясність туш та якість одержаної свинини.

За розвитком та продуктивністю вони повинні були перевищувати мінімальні вимоги шкали класу еліта для тварин порід свиней 2 групи.

Заплановані вимоги до відгодівельних та м'ясо – сальних якостей молодняку свиней на контрольній відгодівлі були такі:

- вік досягнення тваринами 100 кг – 185 днів;
- середньодобовий приріст 750-850 г;
- затрата корму на 1 кг приросту – 3,6-3,8 корм. од.;
- товщина шпигу над 6-7 грудними хребцями – 26 мм;
- вихід м'яса в туші – 62%.

Найважливішою селекційною ознакою при створенні цієї батьківської популяції було визначено: кнури при схрещуванні з матками районованих порід в оптимальних умовах ведення галузі повинні забезпечувати гетерозисний ефект і сприяти одержанню гібридного та помісного молодняку, що відповідав би вимогам стандарту на м'ясну свинину при відгодівлі до живої маси 100-120 кг.

Матеріал та методи. Дослідження по створенню нової породи свиней було розпочато в 1976 році на базі дослідного господарства інституту за методичною схемою (рис. 1) та існуючими селекційно-генетичними підходами (1, 2, 3, 4).

Роботу по створенню нової популяції м'ясних свиней передбачалось вести методом складного відтворювального схрещування свиней полтавського м'ясного типу (ПМ-1)*, а також порід великої білої, ландрас, дюрок і гемпшир, тобто семи вітчизняних і зарубіжних порід. Вибором таких вихідних форм планувалось об'єднати в генетичній структурі створеного генотипу найважливіші господарсько-корисні ознаки: високу відтворювальну здатність, енергію росту, ефективно використання корму та підвищену м'ясність туш. Увесь селекційний процес передбачалось розподілити на три основні етапи:

Перший: пошук вихідних форм, вивчення різних варіантів їх поєднання, визначення бажаної моделі за тілобудовою, мастю, репродуктивною здатністю і м'ясністю, формування генеалогічної структури, підготовка стад і відповідної документації племінного обліку в стадах до апробації спецлінії (1976-1993 рр.).

Другий: збільшення чисельності поголів'я, консолідація досягнутих показників, передбачених цільовим стандартом, створення нових генеалогічних ліній та родин, ви-

* Полтавській заводській тип м'ясних свиней (ПМ-1) створено на кросбредній основі 5 порід: великої білої, миргородської, н'єтрен, ландрас та уессекс-седелбекської.

вчення в поєднанні з іншими породами, представлення відповідних матеріалів для апробації спеціалізованого типу червоно-поясних м'ясних свиней (1994-2000 рр.);

Третій (заключний): створення нових дочірніх стад, збільшення чисельності поголів'я консолідація досягнутих високих показників продуктивності тварин, участь популяції в породовипробуванні, атестація стад на відповідність статусу племзавода чи племрепродуктора, розробка конкретних зоотехнічних параметрів, підготовка до державної апробації нової породи м'ясних свиней (2000-2005 рр.).

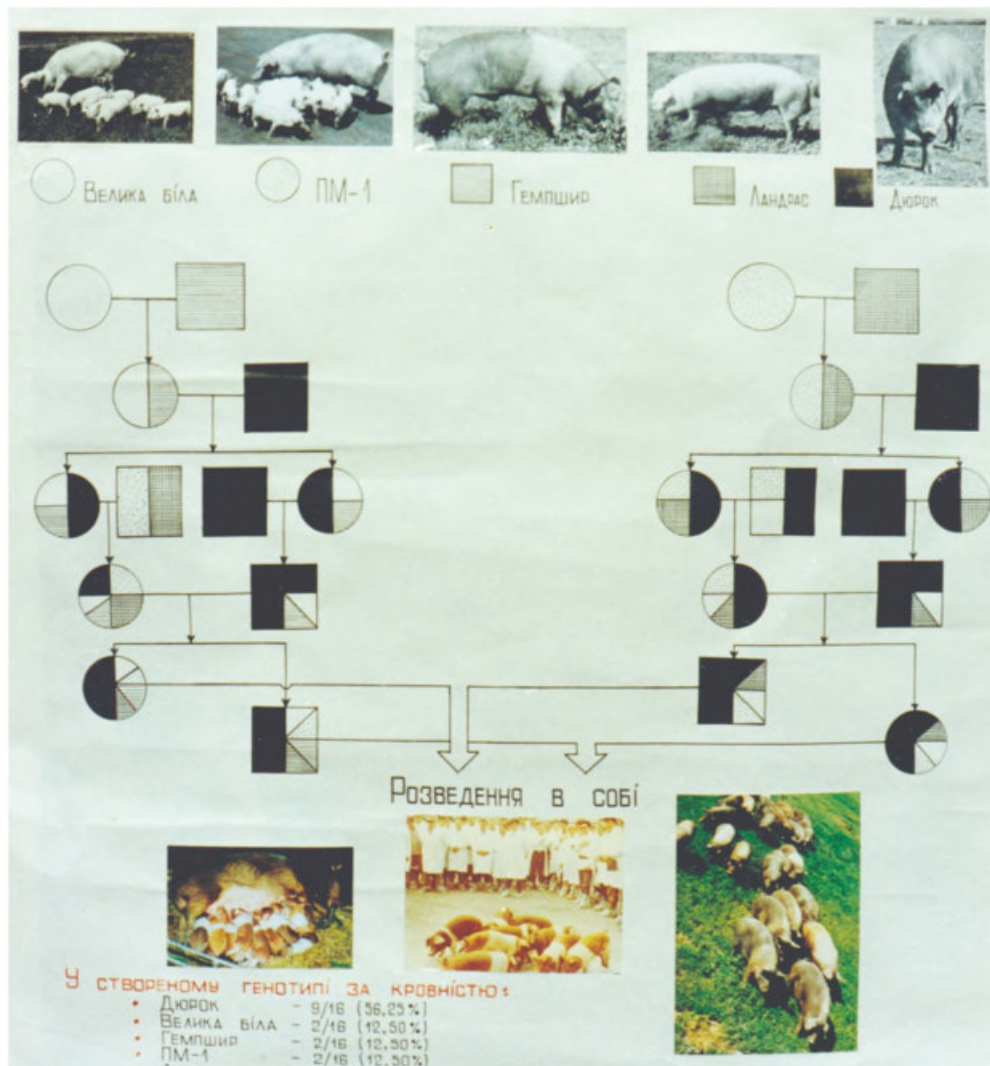

Рис. 1 Методична схема створення червоно-поясних м'ясних свиней

Результати досліджень. Як свідчать дані проведеного бонітування, а також інформації обласних сільськогосподарських органів на кінець першого півріччя 2006 року чисельність тварин створеної породи в Україні дорівнювала 5176 голів, з яких 1912 основних і 738 перевірюваних свиноматок, 282 основних і 108 перевірюваних кнурів, 1779 ремонтних свинок та 357 ремонтних кнурців. Кнури і свиноматки за розвитком та продуктивністю і мастю відповідали цільовому стандарту. Їх генеалогічна структура була представлена: 9 генеалогічними лініями кнурів – Драба, Девіза, Дантиста, Дозора, Демона, Дифірамба, Дебюта, Дивізіона і Динаміта та 10 генеалогічними родинами свиноматок – Дравовки, Дорзи, Дойни, Дельти, Декади, Дикції, Догми, Доброї, Ділеми і Дивізії (рис. 2, 3, 4).

Рис. 2. Кнур Дебют 353 у 36 місяців важив 375 кг при довжині тулуба 186 см.

Рис. 3. Матка з поросятами

Рис. 4. Ремонтні свинки на виставці – ярмарці

Використання кнурів створеного генотипу в поєднанні з матками районованих порід сприяло підвищенню окремих ознак розвитку і продуктивності тварин від 3 до 15 відсотків.

По завершенню третього етапу селекційного процесу в 2006 році були підготовлені і представлені в Українську академію аграрних наук та в Міністерство АП України «Матеріали до апробації м'ясо-окорокової породи червоно-поясних свиней». Наказом Міністерства АП України від 24 жовтня 2006 року за № 614/10 була створена державна комісія з апробації нового генотипу свиней (рис. 5).

Рис. 5. Члени державної експертної комісії в ПП «Техмет-Юг»

Результати експертної комісії з апробації стад і аналізу ведення селекційно-племінної документації 20 грудня 2006 року були розглянуті і схвалені науково-технічною радою Міністерства АП України.

Спільним наказом Міністерства АП України і Української академії аграрних наук за № 327/47 від 14 травня 2007 року ця популяція була затверджена як нове селекційне досягнення в тваринництві під назвою червона біло пояса порода м'ясних свиней з привласненням заводської марки ЧБП. Авторами породи визнані: В.П. Рибалко, Є.М. Агапова, Ю.Ф. Мельник, В.В. Семенов, В.А. Лісний, В.М. Бугаєвський, В.М. Нагаєвич, О.І. Костенко, О.Г. Фесенко, В.А. Піщолка, В.А. Тарасюк, В.І. Азалиєв, Н.В. Реус, Л.Д. Бузинська.

За даними бонітування на 1 січня 2019 року свиней червоної білопоясої популяції розводили: у племзаводі «Агрофірма «Медобори», племрепродукторах ДПДГ «Черкаське», ДПДГ «Зоряне» і фермерському господарстві «Еко Фарм».

Після чергового щорічного семінару-навчання, який було проведено на базі Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН, було прийнято резолюцію, основні пункти якої наступні:

1. На кожній фермі, де ведеться відтворення стада, мати не менше 4-х генеалогічних ліній кнурів та 4-х генеалогічних родин свиноматок. У кожному з таких господарств для ремонту власного стада і на реалізацію налагодити вирощування племінного молодняку на рівні 500-600 г середньодобового приросту. Для цього вибирати при відлученні тільки від багатоплідних свиноматок 2-3 кращих свинок із 5-ти та 1-го кнурця із 25, які за екстер'єром і мастю відповідають цільовому стандарту.

2. Систематично проводити оцінку свиней за фенотипом (методом контрольного вирощування) і генотипом (методом контрольної відгодівлі) в умовах господарств у відповідності з існуючими методичними рекомендаціями.

3. Зоотехнікам господарств оволодіти спеціальною методикою по вивченню племінної цінності свиней з використанням лінійних моделей (метод BLUP).

4. Утримувати стада і селекційно-племінну документацію по зоотехнічному обліку у відповідності з вимогами ведення племінної справи.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рибалко, В.П., та Б.В. Баньковський. 2005. Методика виведення спеціалізованих порід, типів і ліній свиней в Україні. Полтава. Сучасні методики досліджень у свинарстві. 10-15.

2. Березовський, М.Д. 2008. Стан та перспективи збереження генофонду свиней України. Розведення і генетика тварин, вип. 42. 19-21.

3. Рибалко, В.П., та О.Г. Фесенко. 2015. Червона білопояса порода м'ясних свиней. Полтава «Полтавський літератор». 1-123.

4. Никитченко, И.Н. 1987. Гетерозис в свиноводстве. Л.: Агропромиздат. 215.

Рыбалко В.П. Методические этапы создания и пути использования свиней красной белопоясой породы

Обоснована необхідність і поетапне створення червоної білопоясой породи м'ясних свиней на базі 7 вітчизняних і зарубіжних порід. Селекційний процес здійснювався в період 1976-2006 років з використанням сучасних методів скрещування і гібридизації свиней.

Спочатку були створені і апробовані спеціалізована лінія і спеціалізований тип червоно-поясних свиней, а в завершальний етап – порода.

По розвитку і продуктивності тварин створеного генотипу відповідають цільовому стандарту і вимогам бонітувальної шкали класу еліта для тварин порід свиней 2 групи. Комбінування хряків червоної білопоясой породи при скрещуванні з чистопородними і помістними свиноматками районізованих порід сприяє підвищенню окремих ознак розвитку і продуктивності тварин від 3 до 15 відсотків

Ключевые слова: спеціалізована лінія, спеціалізований тип, генотип, скрещування, гібридизація, генеалогічна структура, стандарт, м'ясо, м'ясистість туші.

Rybalko V.P. Methodical stages of creation and ways of using pigs of the Red White-belted breed

The necessity and step-by-step creation of the Red White-belted breed of meat pigs based on 7 domestic and foreign breeds is substantiated. The breeding process was carried out during 1976-2006 using modern methods of crossbreeding and hybridization of pigs. First, a specialized line and a specialized type of red-belted pigs were created and tested, and in the final stage – a breed.

According to the development and productivity of the animal of the created genotype meet the target standard and requirements of the elite class rating scale for animals of pigs of group 2 pigs. The combination of boars of the Red White-belted breed when crossing with purebred and domestic sows of zoned breeds contributes to the increase of individual signs of development and productivity of animals from 3 to 15 percent.

Key words: specialized line, specialized type, genotype, crossbreeding, hybridization, genealogical structure, standard, suit, carcass meat.